

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ : СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах пенсійне забезпечення громадян зазнає впливу багатьох чинників, пов'язаних із кризовими явищами, за умови стрімкого розвитку глобалізаційних процесів. Адже стрімке падіння обсягів виробництва і скорочення податкової бази, особливо у 2014 – 2015 рр., призвели до зменшення надходжень не лише до бюджетів, але і до державних цільових фондів, що змушує шукати нові підходи до накопичень грошових ресурсів на виплату пенсій громадянам.

Реформи у сфері пенсійного забезпечення України тривають вже багато років, проте ще залишається безліч прогалин. Сьогодні в Україні, згідно законодавства, діє трирівнева система пенсійного забезпечення, але досі прослідковується значний дефіцит коштів в солідарній системі та низький рівень розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення. У Законі України №1057 від 09.07.2003 «Про недержавне пенсійне забезпечення», система недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ) – це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка гуртується на засадах добровільної участі фізичних і юридичних осіб, крім випадків передбачених законами, у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат [3].

Недержавне пенсійне забезпечення досить стрімко розвивається останніми роками та має досить непоганий потенціал до подальшого розвитку. За підсумками перших двох кварталів 2018 р. зареєстрованими є 22 адміністратори НПФ та 62 недержавних пенсійних фонди (НПФ). Такі фонди зареєстровані у 8 регіонах України. Найбільший їх осередок знаходиться у м. Києві де сконцентровано 71% функціонуючих в Україні НПФ.

У 2018 р. прослідковувалась тенденція до зменшення контрактів укладених НПФ. Так, станом на 30.06.2018 р. вартість укладених пенсійних контрактів була на 4% нижчою в порівнянні із 2017 роком (див. табл. 1).

Дана тенденція пов'язана із скороченням попиту фізичних і юридичних осіб на даний вид послуг. Станом на 30.06.2018 р., в порівнянні із 2017 р., кількість контрактів укладених із фізичними і юридичними особами скоротилась на 3,9% та 6,8% відповідно.

**Показники діяльності недержавних пенсійних фондів
в Україні у 2016 – II кв. 2018 рр.**

Показники	2016	2017	30.06.2018	Темпи приросту,%
				2017/2016
Укладені контракти, млн. грн.	60,7	66,5	63,7	9,6%
Кількість учасників, тис. осіб	831,2	838,0	846,2	0,8%
Загальна вартість активів, млн. грн.	2000,3	2248,7	2536,7	12,4%
Всього пенсійних внесків, млн. грн.	1847,8	1945,6	1937,7	5,3%
Пенсійні виплати, млн. грн.	580,2	685,2	753,4	18,1%
Кількість учасників що отримали виплати, тис. осіб	79,7	83,2	80,2	4,4%
Дохід від інвестування, млн. грн.	917,6	1227,3	1536,7	33,8%
Прибуток від інвестування активів, млн. грн.	698,0	956,4	1240,0	37,0%
Сума витрат на відшкодування за рахунок пенсійних активів, млн. грн.	219,6	270,9	296,8	23,4%

Відомо що недержавні фонди формують портфель, що складається з об'єктів інвестування з найменшим ступенем ризику. Таким чином, важливим є вибір інвестиційних інструментів, які могли б забезпечити надійний захист коштів населення від інфляції та ще й отримання високого приросту капіталу. Виходячи з цього, НПФ, в переважній більшості інвестують внески клієнтів у цінні папери дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України та менше – в облігації українських підприємств, та розміщують на депозитних рахунках.

Основні причини недостатнього розвитку НПЗ в Україні полягають у:

- низькому рівні доходності фінансових активів;
- недосконалому законодавству;
- недовірі населення до фінансових установ загалом;
- незацікавленості роботодавців у фінансуванні таких пенсійних програм для своїх працівників;
- низькому рівні доходів громадян що не дає їм можливості бути учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення;
- недостатності фінансових інструментів, придатних для інвестування коштів НПФ [4].

Для ефективної роботи саме таких фондів потрібно:

- покращити законодавче регулювання діяльності НПФ шляхом оптимізації державного нагляду і контролю;
- прийняти державну програму інформування населення щодо аспектів недержавного пенсійного забезпечення;
- покращити облік пенсійних коштів відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності;
- забезпечити прозорість функціонування системи НПЗ;

– забезпечити наявність фінансових інструментів, захищених від інфляції [1].

З метою покращення ситуації на ринку потрібно поліпшити довіру населення до фондів, сприяти розвитку економіки що, в свою чергу, може призвести до покращення платоспроможності населення. Також потрібно розширити напрямки фінансування пенсійних активів, додавши до інвестиційного портфелю іноземні цінні папери.

Таким чином, НПФ є учасниками національного ринку фінансових послуг та мають вагоме значення як для окремого індивіда, так і для економіки країни в цілому. Аналіз роботи недержавних пенсійних фондів в Україні дає підстави зробити висновок, що значний вплив на розвиток недержавного пенсійного забезпечення має здатність НПФ ефективно управляти коштами. Для ефективного впровадження та роботи НПФ в Україні необхідне сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, вдосконалення законодавчої бази, зміцнення соціальної безпеки населення.

Література:

1. Голда Є.С. Сучасний стан та перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів України. *Вісник Східноукраїнського національного університету*. 2013. №16 С. 104–107.
2. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.06.2018. URL: <https://www.nfp.gov.ua/files> (дата звернення 30.11.2018 р.).
3. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. №1057-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15> (дата звернення 30.11.2018 р.).
4. Ткаченко Є.В. Перспективи недержавних пенсійних фондів в Україні. *Вісник Східноукраїнського національного університету*. 2013. №16. С. 150–153.

Яхторович Христина Степанівна

ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гупаловська М. Б.

БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ : ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Ефективна реалізація органами місцевого самоврядування своїх повноважень неможлива без достатніх фінансових і матеріальних ресурсів, а також можливості самостійного управління та розпорядження ними. Вирішальну роль у цьому відіграє право на самостійне формування, прийняття та виконання місцевого бюджету як провідна гарантія незалежності діяльності місцевої влади.